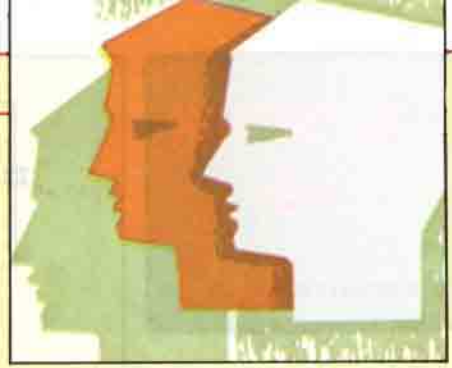

II Muvaffak Olmanın Şartları

(Geçen sayıdan devam)

Ord. Prof. Dr. A. Fuad BAŞGİL

Yukarıda sıraladığım meseleler cidden çetindir ve muhakkak ki, insan bilinmezinin en esrarlı birer düğüm noktasıdır. Fakat, genç arkadaşım, sakın gözün yılmasın. Bu meselelerde seni metafizik dolanbaçların içine sokup da, çıkmak için, sana girdiğin kapıyı aratacak değilim. Uzun ve ince psikoloji münakaşa ve tahlillerine girişip de zihnini bulandıracak ve içini sıkacak da değilim. Esasen bu türlü münakaşa ve tahlillere girişmeye benim tam bir ehliyetim de yoktur. Zira ne meslekten filozof, ne de uzman bir psikologum. Ben sadece senin geçtiğin yoldan geçmiş, duyduğun boşluğu duymuş ve çektiğin ıstırabı çekmiş bir hocayım. Ben seninle bu sıfatla bir hoca ağzı ve usulü ile konuşacağım. Seninle el ele verip hayata inecek ve insanlar arasına gireceğim. İnsan işlerini ve eserlerini gözden geçirip, sana meselelerimizin cevabını, realitelerin kendi dillerinden dinleteceğim.

İrade nedir ve iradeli olmak ne demektir? İradenin ne olduğunu anlamak için faaliyet hayatımıza, yani benliğimizin dış âlemlerle temasını temin eden fiil ve hareketlerimizin topuna birden dikkatle bakalım. Çünkü, şimdiden söyleyeyim ki, irade kelimesi ile ifade ettiğimiz ruhî meleke, birtakım fiil ve hareket şeklinde beliren bir kuvvettir. Şu halde onu, her şeyden evvel faaliyet hayatımızda aramamız ve bu hayatın hayret verici bükümleri içinden çıkarmamız lazımdır.

★

Okuyucum! Bilirsin ki, bedenî ve ruhî iki tür varlıktan mürekkebez ve bedenî yahut maddî varlığımız itibarıyla her şey gibi, biz de umumî tabiat kanunlarına bağlıyız. Meselâ, cisimler gibi biz de düşeriz. Her maddî varlık gibi, türlü tesirler altında biz de ırgalanır sallanırız. Özetle, bu bakımdan, cihanşümül tabiat deryası içinde yüzen bir saman çöpüyüz.

Fakat, ruhî varlığımız ve şuurlu bir benlik olmamız itibarıyla, muhakkak ki bir saman çöpünden daha başka bir şeyiz. İçinde şuur dediğimiz esrarengiz bir kudret kaynağı taşıyan canlı bir uzviyetiz ve hızını, bu kaynağın esrarından alan sayısız fiil ve hareketlerin süjesi ve failiyiz. Şöyle tasavvur et ki, kâinat bir denizdir; biz insanlar ise, meçhul bir semte doğru yol almış giden hayat gemisinin yolcularıyız. Dalgaların çirpintisiz ile sallanan geminin içinde, biz de sallanmaktayız. Bununla beraber kimimiz kazan ağzında ocaklara kömür atıyor, kimimiz güvertede elleri arkasında gezinip bakınıyor, kimimiz de kaptan köprüsünde önünde pusula, dümen tutuyor ... Ne demek istediğimi tabii anlıyorsun. Hepimiz, etrafımızdaki her şeyle beraber, gemimizin sallantısına uyarak eğilip ırgalanıyoruz. Fakat, aynı zamanda ayrıca kendimize mahsus hareketler de yapıyoruz. Ve hissediyoruz ki, eğilip ırgalanma şeklindeki birinci tür hareketler bizim değildir. Bunlar, tabiat faktörlerinin eseridir. İkinciler ise, bizimdir. Bunların yapıcı ve sahibi bizizdir.

Gerçi iyi düşünürsek, berikiler de, birinci tür hareketler gibi, yaratıcı kudretin var edici görünmez eliyle meydana gelmektedir. O sonsuz denizi çalkalayıp gemimizi sallayan kudretle, güvertede bizi gezdirip etrafa bakandıran; kâh güldürüp, kâh ağlatan, özetle bizi var edip hayat sahnesine gönderen kudret—adına ister Tanrı de ister Dieu—hep aynı bir kudrettir. Şu fark ile ki, bu ezeli ve sonsuz kudret, bizim dediğimiz hareketlerde doğrudan doğruya değil de, bizim benliğimiz vasıtasıyla etken olmakta, eserle müessir arasına, sanki üçüncü bir varlık olarak, biz girmektedir. O ebedî ve aynı olan kudret, bizi hareketlerimizde ve yaptığımız işlerde serbest bırakmaktadır. O kudret nedir? Onu sorma:

**Halletmediler bu lugâzın sırrını kimse
Bin kafile geçti hükemâdan, fudalâdan.**

(Devam edecek)